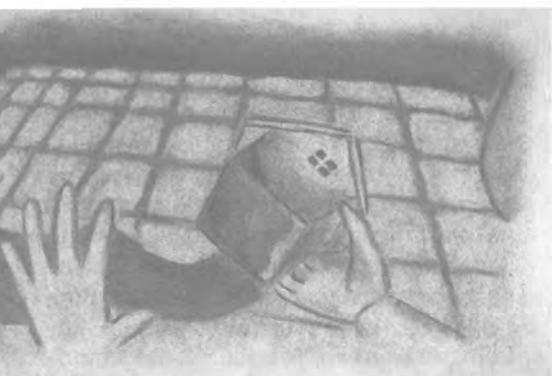

Петя Александрова

Крехкият свят, създаден от човешката ръка

„Нежно“ на Ямайка Кинглова

За 22-рото издание на Световния фестивал на анимационния филм във Варна (2–6 септември 2026)

Тази есен фестивалът за първи път не беше открит от Анри Кулев, сто жера на неговото възобновяване преди 15 години. Нямахме официални лица и речи, а и чуждестранните гости се брояха на пръсти. Въпреки това се забеляза оживление най-вече сред младите аниматори, повечето студенти, които застават в двояка позиция – на равностойни организатори и на автори на филми. На тяхната активност се крепят и прожекциите, и преводите, и участията в майсторски класове, Q&A сесии и пресконференции.

Реверансът към членовете на журито се изразяваше в срещи с филмите им и със самите тях в майсторски класове. В състава му бяха: Андреа Бауер, Германия, която представи новото поколение наследници на силуетната анимация на Лоте Райнингер (сто години след нейния „Приключенията на принц Ахмед“); Катажина Сурмач, Полша, която ни запозна с жените в полската анимация; Мариам Канделаки, Грузия, която направи пътуване през грузинската анимация (впечатлила ни преди години с „Изоставеното село“ на Мариам Капаназе); Софи Мируз от Франция и Велислава Господинова от България, която говори за хореографията на образа (анимация,

музика и танц) преди панорамата от свои филми.

На откриването можеха да се видят изложбите на студенти от НБУ (на комикси и на керамика), а също и на кариатурите на Дилиана Николова. Постоянният гост на фестивала Жорж Сифианос говори за анимиране с „подсказки“ и показа в конкурса своята ръчна анимация „В очакване на варварите“ по стихотворението на Константинос Кавафис. Бяха включени няколко допълнителни проекта – 50 години *Cinanima* с португалска анимация, *Black Sea Animation workshop* и програма от филми по „Характерите“ на Теофраст на НБУ. На закриването бяха представени резултатите на традиционните работилници с деца и младежи с помощта на менторите Карин Миралес, Франция, и Антон Жеков, България, и на ученици от Националното училище по изкуствата в другата работилница, ръководена от Радостина Нейкова. Като особено артистично преживяване извън конкурса, за да няма конфликт на интереси, бяха премиерите на анимационния „Риба луна“ на Андрей Кулев по стихове на Ли Бай и на документалния „Небесната механика на хвърчилата“, пак на Андрей Кулев – и двата представляващи духовни пътеводни извисявания.

Голямата награда беше от категорията за най-добър студентски филм и я получи „Нежно“ (по-точен и предпочитан от мен превод е „Крехко“) на

Ямайка Кинглова, Чехия, от школата на ФАМУ. Той е изпълнен с традиционната техника рисунка с въглен, но веднага прави впечатление постигнатата кинематографична гледна точка като през клочалка, само в детайли. Едно самотно и изплашено момче стои в затворена стая и непрекъснато се опитва да конструира картонена къща, която неговият баща, насилник и алкохолик, постоянно разрушава. Черно-бялото му детство е оголено от романтизъм и носталгия, но въпреки (или благодарение на) това сбогуването с него изглежда фино и болезнено чувствително.

Наградата за най-добър късометражен филм беше присъдена на „Моля“ на Ана Манцарис, куклена копродукция от Чехия, Финландия, Франция, Норвегия, Швеция. Моите лични предпочитания бяха към тази скандинавска сатира – ръбестите кукли с нежност и чувство за хумор разиграваха различни ситуации на копнежа по обич и внимание. От вика на странен свещеник с очилца, че никой не го обича; през девойка в станция на метрото, която залепва в прегръдка към чуждо куче; до нелеп бизнесмен с костюм, който накрая танцува с кришнари – всички герои са неразбрани, ексцентрични, комични и наред всепоглъщащ пожар предизвикват нашата емпатия. В този филм има и българско участие в изработката на куклите.

„Моля“ на Ана Манцарис

Специалната награда в късометражната категория отиде при „Дъщерите на покойния полковник“ на Елизабет Хобс от Великобритания по разказ отпреди век на Катрин Мансфийлд. Само чрез щрих е поднесена историята на две сестри, потискани от тираничен и раздразнителен баща. След смъртта му те хем са безпомощни и изплашени, хем виждат шанс за своята независимост, която отново е застрашена.

„Намерен“ на Жулиет Бели

В късометражната програма бих отбелязала още „Изгубено и намерено“ на Мике Вестенбърк, кратка и мъдра притча, че доброто е там, където не го очакваш. Също и „Сяо Сюе“ на Си Чен, който отново утвърди способността на грозноватите на пръв поглед плъстени кукли (подобни на тези в „Моя“) да изразяват фини състояния и внушения. „Картини за пиано“ на Дик Хроблер пък демонстрира възможностите на светещия екран (с изгли) за абстрактни асоциации.

Пълнометражна програма този път отсъстваше в конкурса, но за децата бяха осигурени прожекции на вечната класика на Миядзаки „Доставките на Кики“ и на „Наруто филмът“ на Кавазаки. Очевидно за тях има ниша в разпространителската мрежа и на платформите, която може да се осъществи и извън фестивала.

Награда за детски филм беше присъдена на „Намерен“ на Жулиет Бели, Белгия, Франция. Това е симпатична и разбираема приказка за приятелството между дете и заек, чието качество е в красивото съчетание на

цветовете – преливането на бялото животинно върху белия сняг и яркото петно на момиченцето.

Сред българските заглавия журито открои „Нефила“ на Кристиян Захариев (Награда за най-добър български филм) – остроумно заиграване с рисунка и картон в знак на човешка несъвместимост при един плах младеж, оплетен в мрежите на паякообразното си съзнание. Бих отбелязала във филма и оригиналната употреба на звука в синхрон с треперенето на фигурата, който създава собствена паралелна история. „Под и над леглото“ на София Сокерова и Соня Райнова (Специална диплома за детски филм) също се фокусира върху детските страхове, но те са поднесени в цвят и не така драматично както в „Крехко“. А „(Не)свързан“ на Йони (Специална диплома за български филм) изпробва как възприемаме другия, различния, чрез една пълна черна линия между космонавт и водолаз, оказали се в крайна сметка близки.

Тенденциите, които се оформиха на това издание на фестивала, вървяха в две на пръв поглед противоположни посоки. Първата е залагането на анимация, правена в творческия замисъл на ръка (2D), разнообразието на техниките и високото позициониране на авторския труд. Това обикновено се свързва с по-възрастното поколение, усвоило занаята и умеещо да рисува и моделира отвъд технологиите. Още преди време отбелязах тази посока на завръщане към класическите анимационни техники (рисунка, светещ екран с изгли, кукли, изрезки), в които дигиталните умения са само помощни и не доминират. Колкото по-лесна става работата с AI, толкова повече се ценят ръката и последователният времеемък перфекционизъм.

Но особено след наградите се вижда и друга линия – тази на оценяваните успехи на млади хора. Не че нямаше впечатляващи работи на изтъкнати майстори, но те сякаш не надграждаха собствените си вече утвърдени постижения. Такива бяха „Пролетно море“ на Коджи Ямамура (визуална импресия в стил рисуване *суми-е* с акомпанимент на цигулка); „Портретът

на Дориан Грей“ на Жорж Швицгебел (вихрена рисувана поетичност върху романа на Оскар Уайлд); „Венецианска диорама“ на Никола Пуре (застиналост, красота и разруха в уникалния грав); „Звездите наблюдават отдавна“ на Стейси Стиърс (хиляди ръчно изработени колажи, вплетени в сюрреалистични видения, водени от звездата на нямото кино Лиуан Гиш); „Живот с идиот“ на Теодор Ушев (остроумна интерпретация на разказа на Виктор Ерофеев). Изискани и изтънчени, технически почти свършени, тези филми в известна степен повтарят и мотивите, и артистичните решения на предишни произведения на същите автори.

Сред българските заглавия предпочитанията на журито също бяха насочени към студентските работи въпреки несвършенствата им основно в драматургията. Бяха показани филмите на утвърдени имена: „Клуб 127“ на Свилен Димитров и „Коминочистачът“ на Настимир Цачев (и двата с Награда на СБФД); „Кумир“ на Иван Веселинов и Илия Шекерджиев, „Зимна история“ на Димитър Димитров – една възможност да ги види и по-широка публика. Защото остава открит въпросът къде да се гледат късометражните авторски анимации, които не стигат до големия екран, а също не са популярни и по платформите. Сякаш техният живот си остава затворен основно на фестивалите. Кое то придава допълнителен смисъл на това да се подкрепя по-активно съществуването на Световния фестивал за анимационни филми.

„Нефила“ на Кристиян Захариев

